

له ژنـ شـ شـگـ کـا نی کورد (قهدهم خـر) . رـزا شـوان

“قهدهم خـر ئهـی خوشکی پـایـین ... کـشکی په هـله ویت هـنـایه لهرزین”

کورد لـ زوو و و و توویه تی: “شـر له لانه دهـرچـ چ نـر چ مـ ” مـژووی دـرین و نوـی پـ له شانازی و شکـداری گه له که مان، لاپه هـ زـینه کانی به ناوی دهیان ژنی هـه که و تووی کوردمان له هـموو بواره کاندـا ازاند هـته وه، که هـریه که یان له بوار کـدا و و کی بهرز و گرنگی بینیه له خـزمه تـکردن و بهرگریکردن له کورد و کوردستان، له زانست و زانیاری، له بنیاتنای شارستانیدا. له ناویاندا شازاده و میرزاده و سهرکرده و شـ سوار ی ئازا و دلـر و شـ شـگـ و پـشمه رگه و شـرقان و گـریلا و فرمانـه ووا و زانا و سیاسه تمه دار و شاعیر و نووسهر و ئه فسر و پارـزـر و میدیاکار و چالاکوان هونـرمـند و مامـستای زانکـ و. تا ده گاته په له مانـتار و وـزیر.

ئه گهر گه شتنامه و یادداشتنامـ و کـتب و نووسینه کانی ئه و گه شتیار و گه یـده و رـژهـ اتناس و کوردناس و بازرگانه بیانیه بخوـنینه وه، که هـاتوونه ته کوردستان و به چاوی خـیان و هـس و که وتی کچان و ژنای کوردیان بینوه، به ویزدانه وه له سهریان نووسیون. هـموویان جهخت له سهر ئه و استیه ده کهن، که کچان وژنای و کورد، نموونه ی کچان و ژنای و ژهـهـاتی ناوهـ استن. له ژنای تورک و فارس و عهـره ب ئازادتر و سهر به سترن. له هـموو بواره کاندـا شان به شانی پیاوان تـده کـشن و خـزمهت ده کهن. له بهرگری و شهـیشدا له جیهاندا بـوـنه و بوونـتـ نموونـی شـ شـگـی و قارـمانـتی بـ ژنای جیهان. چـنـدین داستانی قارـمانـتی و نـبـردیان تـمارکردوون. نـیارانی گـلـکـمان لـپـش دـستـکـانماندا، دان بـم راستیـدا دـنـ.

یه کـک له و ژنـ ناودارانهمان، میرزاده (قهدهم خـر) ی نهمره، کـکـ ژنـکی قاره مان و شـ سوار و سهرکرده یه کی شـ شـگـی دلـر و چاوندـترس و بـجـرگی کورد بوو، کورد و کوردستان په روهـر کی کم وـنه بوو، کوردستانی له گیانی و ژیانی لـلا شیرینتر و لـ پـشتر بوو. قـدـم خـر شـ شـگـکی نـتـو ویمان بوو. هیوا و ئاواتی ئه وه بوو که هـموو بستـکی خاکی کوردستان له داگیرکه رانی

هه‌گه‌زپه‌رست و به‌ویژدان زگار بکات. به‌هه‌نانه‌دی ئه‌م ئامانه‌ پیرزه‌ش، له‌ گیانبازی و له‌ مردن سه‌ی نه‌کرده‌وه. چیت‌ر جه‌ور و زوهم و ناوه‌ی و چه‌وسانه‌وه‌ی کوردی، له‌لایه‌ن شای ئه‌ران ره‌زا شا په‌هله‌ویه‌وه، په‌قبوو نه‌کرا "که‌م بژی و که‌م بژی"ی له‌ لای له‌ ژیا‌نی ژرده‌ستی و دیله‌تی په‌ خه‌شتر بوو. به‌یه‌ چه‌کی کوردایه‌تی و مه‌ردایه‌تی کرده‌شانی و له‌ ناوچه‌ی (په‌شتکه‌) له‌ چیاکانی زاگره‌س، له‌ لوستانه‌ی به‌چووکه‌ له‌ هه‌ژه‌هه‌اتی کوردستاندا، جایی په‌ایه‌ین و شه‌شه‌ی اگه‌یانه‌د. ویستی سه‌ربه‌خه‌یی لورستان ا به‌گه‌یه‌نه‌ت. بیکات به‌ ده‌روازه‌یه‌که‌ به‌ رزگارکردنی هه‌موو کوردستان.

ناوچه‌ی لوستان له‌ زه‌ربه‌ی سه‌رده‌مه‌کاندا، له‌ سه‌رده‌می عه‌باسیه‌کان تا ده‌گاته‌ سه‌فه‌ویه‌کان له‌ ئه‌ران، له‌ ره‌ژه‌هه‌اتی کوردستاندا، مه‌رنه‌شین کورد فه‌یلیه‌کان فه‌رمانه‌وه‌ی ناوچه‌که‌یان ده‌کرد، نه‌مه‌چ سه‌ربه‌خه‌بوون.

قه‌ده‌م خه‌ر له‌ به‌نه‌مایه‌کی ناسراوی کورد و کوردستان په‌روه‌ر، له‌ سه‌ی (١٨٨٩) دا، له‌ باکووری شاری (ئه‌ندیمه‌شکه‌) له‌ ناوچه‌یا سه‌ره‌که‌شکانی لوستان له‌دایه‌که‌ بوو. که‌چی مه‌یر (قه‌نده‌ی قه‌لاه‌ندی) یه‌، که‌ سه‌ره‌کردی ناسراوی هه‌زی قه‌لاه‌ندی فه‌یلی بوو. قه‌ده‌م خه‌ر ته‌نیا خوشکی (٩) به‌را بوو. که‌چی زیه‌رکه‌ و جوان و شه‌خ و شه‌نگ و به‌ا به‌رز و به‌ژن ره‌که‌ بوو. شووی به‌ مه‌رزاده‌یه‌کی قه‌لاه‌ندی کرد. که‌وه‌کیان هه‌بوو. وه‌شه‌ی (قه‌ده‌م خه‌ر) یش به‌ واتا (په‌ به‌خه‌ر).

قه‌ده‌م خه‌ر هه‌شته‌ نیوچه‌ که‌ بوو، به‌شداره‌ی له‌ هه‌موو ئه‌وه‌ شه‌انه‌دا کرد، که‌ به‌راکه‌نیان له‌ ده‌زی سوپای ئه‌ران کردیان. ئازا و چاونه‌ترس و نه‌شان شه‌که‌نه‌کی له‌هاته‌وو بوو.

ره‌زا شای ئه‌ران، به‌ به‌یانووی چاکسازیه‌وه‌، سوپایه‌کی که‌وره‌ و ده‌نده‌ی ره‌وانه‌ی ناوچه‌ی لوستان کرد. ویستی به‌ سه‌ره‌کوته‌کردن و که‌وشتن و ته‌قانه‌دن و به‌ زه‌رداری ده‌سه‌هه‌اتی خه‌ی به‌سه‌ره‌ر ئه‌وه‌ ده‌فه‌ره‌دا به‌سه‌په‌نه‌ت. ئه‌م نه‌یاز که‌لاه‌ه‌شی به‌ ئاسانه‌ی به‌ نه‌چوو سه‌ره‌ر. سوپاکه‌ی رووبه‌وه‌ی به‌رگری و شه‌شه‌کی سه‌خت به‌وه‌. شه‌شه‌گه‌انه‌ی لوستان به‌ سه‌ره‌کردایه‌تی مه‌یر (شامه‌راد خا‌ن) جوامه‌ره‌انه‌ به‌گره‌بیان له‌ ناوچه‌که‌یان کرد و زه‌به‌ر و زیانه‌کی زه‌ریان له‌ سوپاکه‌ی ئه‌ران که‌یانه‌د.

دوای ئه‌وه‌ی که‌ (شامه‌راد خا‌ن) ی به‌رای، که‌ سه‌ره‌کردی شه‌شه‌گه‌انه‌یان بوو، له‌ سه‌ی (١٩٢٥) له‌ که‌گه‌ه‌ به‌رایه‌کی ته‌ری و هه‌اوژینه‌که‌شی له‌ شه‌شه‌کی سه‌خته‌تی ده‌سته‌ویه‌خه‌دا، له‌ به‌رزایه‌یه‌کانی (که‌لاه‌ازین) دا، فه‌فه‌یه‌یه‌یان له‌یان کرد و شه‌هید بوون. قه‌ده‌م خه‌ر به‌ که‌وشتنی

نام‌ردانی دوو براکی و هاوژین-کی ز-ر توو و ق ئ-ستوور بوو. ئم نام‌ردی و ناه-قیی-ی شای پ- قبوو ن-کرا. شو-نی شامراد خانی برای گرت-و و ب-س-ی ش-شی گ-شتر کرد و ئ-ای ب-رگری ل- لو-ستان ب-رزکرد-و و در-ژی ب- خ-بات و ش-ش دا. ب-نی دا کی ز-رداری و ژ-رد-ستی و مل ک-چی قبوو ن-کات و ن-ه-ت و-ات-کی ب-ت ب- پاروو-کی ئاسان و شای ئ-ران قووتی بدات. ل- ماو-ی-کی ک-مدا توانی ه-ز-کی باش ل- ف-یلی-کان پ-کبه-ن-ت. ج-ی راپ-ین و ش-شی دا. خ-شی بوو ب- س-رکرد-ی ش-ش-ک. بار-گای ش-ش-ک ل- (پشتک) ل- شاخ-کانی زاگر-س ل- ناوچ-ی لو-ستان بوو. ویستی س-ر-ب-خ-ی لو-ستان رابک-ی-ن-ت. ش-ش-کی ق-دم خ-ر هاوکات بوو له‌گه ش-ش-که‌ی سهرکرده‌ی گه‌له‌که‌مان سمک-ی شوکاک و ش-شی ئه‌زه‌ریه‌کان له ئ-ران. ب-راوردکردنی ق-د-مخ-ری کورد له‌گه کچه سهرکرده‌ی ش-شی فره‌نسا «ژاندارک» ک- له دژی ئینگلیزه‌کانی داگیرکری و-اته‌که‌ی بوو. ق-دم خ-ر و ژاندارک تا راد-یک ل- رووی ئامانج-کانیان و ل-یک د-چوون، ه-ردووکیان نیشتمان پ-رو-ر و ئازادیخواز و رزگاریخواز بوون. ب-ام قه‌دهم خ-ر له ژاندارک ئازاتر بوو. ه-ردووکیان ز-ر به نامهردی ش-هید کران.

میرزاده "قه‌دهم خ-ر" کچی میر "قه‌ندی قه‌لاوه‌ندی" یه که یه‌ک-ک بوو له میره‌کانی میرنشینی لورستانی بچووک. له ه-زی لو-ی فەیلیه، که به قاره‌مانی و جوام-ری و خ-شه‌ویستی و د-س-زی و هاوب-ست-بوونیان ب- کورد و کوردستان ناسراون. م-ژووی جیاواز د-ربار-ی سا-ی ش-هیدبوونی ق-دم خ-ر ه-ی. ل- ه-ند س-رچاو-دا سا (۱۹۲۹) ز، ب- سا-ی ک-چکردنی دانراو. ل- ه-ند س-رچاو-ی تردا سا-ی (۱۹۳۳) ز دانراو. پ-موای ک-ی-ک-میان ل- راستی-و- نزیکتر. به ته‌له‌ف-ن په‌یوه‌ندیم له‌گه چەند خوشک و براییه‌کی ش-نبیری فه‌یلیمان کرد. ئه‌وانیش نه‌یان زانی.

ش-ش-گ-انی لو-ستان ب- س-رکردای-تی ق-دم خ-ر، چه‌ندین جار و له چه‌ندن لاهه، ش-رانه په‌لاماری سوپاکه‌ی ره‌زا شایان دا، ل- ش-ی "بیرانوو" دا ب- س-رکردای-تی ق-دم خ-ر، ز-بر-کی گ-ور و زیان-کی ز-ریان ب- سوپای ئ-ران گ-یاند و و زه‌خیره و چه‌ک و جبه‌خانه‌یه‌کی ز-ریشیان ل- و ش-ش-دا ده‌ستکه‌وت. شای ئ-ران ویستی س-ر-ک-کانی ه-ز-کانی کورد به پاره و پایه بخه‌ت-ن- و بیان کات به جاش و بیان کات به گژی ش-ش-گ-ه‌کاندا. ش-ی کورد ب- کورد بکات. به‌ام که‌سیان ئه‌م ناپاکیه‌یان

قبوو نه کړد و ډازي نه بوون ک ډهست بڅه نه خو ښی
براکانیا نه وو.

سوپای شاه چه ند ه ښکی تری کرده سهر ش ښگ ه کان. به ام له
به ردهم ب وای پ ښایین و هه مهت و ل ډانی گورچکب ی ش ښگ ه کاندا،
خ ښان ښانه گرت و تووشی شکستی و زیان ښکی زیاتر بوون. ش ښگ ه کان
له ماوه یه کی که مدا توانیان ز ښه ی ناوچه کانی لو ښتان له
سوپای داگیرکهری ئ ښرانی پاک بک نه وو.

قه دهه خ ښر نامه یه کی ب ش ښخ مهحموودی حه فید نارد. له نامه که یدا
باسی ئه و ست ښم و ز ښرداری ی کړد بوو ک ل ښیان د کړ. باسی ل و ښ
کړدوو ک چ ښر ښا ښا پ ه ل و ی ب نا و و ب نام ښردی میر
(شامراد خان) ی کاکي کوشتوو. ههر له و نامه یه دا، داوای له
ش ښخی نه مر کړدوو، که ه ښز ښکانیان، بکه نه به یه و به یه
ه ښزه وه په لاماری داگیرکهران له ښزه ښات و له باشووری
کوردهستاندا بد ښن. چونک د ښزانی ک ه ښز ل ی ک ښتی و ل
ی ک ښزی دای. ئه وه شی ب نووسیو ښ من ئاماده م هه موو
ش ښگ ه کانمان، بڅه مه ژ ښر فرماندهی به ښزتان، له گه
هه موو ئه و چه و جبه خان یه ش ک هه مانه، که به شی دوو سا ی
شه کړدن ده که نه. به ام ش ښخ مهحموود گو ی به نامه کی نه دا ب
ه ښندی ن ښزانی و به ده نگی داخوازیه که یه وه نه هات. گوايه
ش ښخ له وه ترساوه، ئه گهر ښکه وتنه کی واکت سواره کانی ل ی
دوورده که ونه وه. چونکه له وانه یه ئه وان به ه ه ل کید نه وو و
وايزانن که ش ښخ له پ ښناوی سهروهت و سامانی میرزاده یه کی
ده و ه مه ند، ئه م ښکه وتنه و یه کگرتنه ی کړدوو.

رهزا شای په هله وی، دواي ئه وه ی ک چه ند جار ک سوپاکه ی شکستی
ه ښنا، په نای ب ف و ف و و در و پیلان برد. شانده کی به
ک ښمه ښک دیاری به نرڅه وه، ب لای قه دهه م خ ښر نارد، به ښ ښی
ئه وه یان دای که شا ب یاری ل ښووردنی گشتی ب هه موو
چ ښکه ښگرتوو کان د ښکړدوو و ب یاری ئ و ښشی داو، ک
ک ښمه ښک چاکسازی و ئاوه دانی له لو ښستاندا ج ښه ج بکات و باری
گوزهران و ژیان دانیشتوانیشی خ ښتر ده کات، داواشی کړدوو که
قه دهه م خ ښر شووی پ بکات. قه دهه م خ ښر ز ښر ل شانده ن ښراو ک ی
شا توو ه بوو. وتی: چی دیاریه کتان ه ښناوه هره ه مووی له گه
خوتاندا بیان به رنه وه، ده قی ئه م قسه یه منیش که وه امی
داخوازیه که ی شای ښکه تانه، پ ی ښا بگه یه نن ک ق د ښم خ ښر
وتی: "من ژن نیم تا کو شوو بکه م، به ککو ت ښ ژنیت". قه دهه م

خـر به باشی له نیاز و مه بهستی گـاوی شای بـه هـوشت تـ گه یشتبوو که چیه.

که ئه وه نامهی قهدهم خـریان بـ شا اگه یاند "من ژن نیم و تـ ژنیت" زـرگرژ و تووـه بوو. سوپایه کی زه بهـاحی به بهـزترین چه کی قورسـو و بهـره و لوـستان بهـکرد. دهستان لـ هیچ کـسک نه ده پاراست و به سهدان مندا و ئافرهت و پیری بـ گونا هیان کوشت، به دهیان ئاوایی لوـستانیان کاولکرد و تـر و وشکیان سوتاند، تاـان و دزییان کرد و سیاسـتی قـز وـنی، سـر بـ ئـم و ما بـ ئـو و زـوی سوتماکیان جـبـجـکرد. بهـام له گه ئه وه شدا سهـرکه وتنیان به دهست نهـهـنا و نهیان توانی شاخه کانی دـقـری لورستان بگرن. شـگـره کان له دیوی گهرمیانی باشووری کوردستاندا یـزه کانی خـیان بـکـخته وه و دووباره هاتنه وه بـ دیوی لورستان و له چند قـوـکـو و هـشـان کرده سهـر سـپاکه ی شای ئـرانی داگیرکـر و زه برـکی کاریگر و زیانـکی زـریان بـ سوپا بـزیو کـی ئیران گـیاند. شای ئـران که زانی ئـستـم کـ بتوانـت به زه بری هـز و لـشکرکـشی بـسـر شـگـاندا زا بـت و کـتایی بـ شـشـکـی لوـستان بهـنـت. کـ شـی پارتیزانیان دـکرد. شای درـزن دووباره که وته فـوـفـ کردن و سوـندخواردن و بهـنـی درـ و پیلانـکی چـپـ و گـاوتر. ئه مجاره یان ویستی له رـی ئایین و دـپـاکـی و خـشـبـوایی قـدـم خـر و فـرماندـکـانی شـشـکـی بـخه هـتـنـت. شا شاندـکی تری بـ لای قهدهم خـر نارد، کـ پـکهاتبوون لـ چـند مـلایـک و چـند سـرک هـزـکی کورد، که نامه یه کی تری بـ پـیـاندا ناردبوو، هـر به ئهـم شاندـدا، نوسخه یه کی قورئانی به دیاری بـ قهدهم خـر ناردبوو، کـ له سهـر بهرگی یه که می قورئانه که دا، شای درـزن مـری شوـن دهستی خـی له سهـر مـرکردبوو، تا بـوا ی پـبـکن و دـنیابن، گـوایه شا مـسوـمانـکی له خواترسه و دهستی به ئهـم قورئانه دا وه و نـتی پاکه و قورئانه که ش شاهیده. ئه وه شی بـ نووسیوو، که دووبار بـیاری لـیووردنی گشتی دـرکردوو، کـ بـ مـرجـک هـموو چه ک هـگـرک ده گـرته وه. لـپـچینـو و شـلـگـه هیچ چـکدار کدا ناکرـت. هـمووشـتان ده گهـهـه بـ ناو ما و مندا ی خـتان. و لورستانیش له جاران ئاوه دانتر ده که ینه وه.

زـربه ی شـگـه کان که قورئانه کیان بینی و دـستـمـری شایان لـسـر بینی، بـوایان به بهـن و بـیار و به درـکه ی شا کرد، به چه که کانیانه وه خـیان به دهست سوپای ئـرانه وه دا. ته نها

قه‌دهم خـر و چه‌ند شـگـگـکی زـر کم نه‌بـت، ئەوانیش که زانیان هیچ دەرە‌تانیان نییه، به ناچارى لـگـگـ سـد سواری شـگـگـدا کـ زـربـیان فـرماندـ بوون، خـیان به‌دهسته‌وه دا و بـر و تارانی پایتـخت بـگـوتـن. ئەگەرچی بـواشیان به لـبووردن و بـ سوـنـد و پـیمان و بـگـگـی شـا نه‌بوو. لـ پـشا بـ چـواشـکاری بـ گـرمی پـشوازیان لـکردن. ئەمـش یـکـمین جار و دووـمین جار نییـ، کـ سـرکردـکانی کوردمان بـ بـگـگـین و سوـنـد و بـ فـوفـ و بـیارـ درـکانی دـسـا تـدارـ داگیرکـرکانی کوردستان، لـژـر پـردی ئایینی ئیسلامدا بخـگـگـتـن و تـبـکـون. پـشتر و دواتریش چـندین سـرکردـی شـگـگـی کوردمان، پـند و وانـیان لـ سوـنـد و بـگـگـن و بـیاره درـکانی داگیرکـرانی کوردستان وـرنـگـرت، بـ هـمان پیلان و سوـنـد و بـگـگـن هـخـتان. گـلـکـشمان باجـکی زـری ئەم نابـگـگـدی و هـمانـی سـرکردـکانی داوـتـو. داگیرکـران و دوژمنانی کورد و کوردستان، دـپاکـی و خـشـبـوایی، کـ خـاـکی لاواز و نـرـنی سـرکردـکانی کوردمان قـستوونـتـو. چـندین جاری تر بـ هـمان پیلان و بـگـگـن و پـیمان و فـوفـ، سـرکردـکانی کوردیان هـخـتـانـدوون.

سوپای دـنـدی و رـگـزپـرستی ئەـران، هـر له یه‌کم شـوی خـبـدـستـو و داندا، بـ نامـردی زـربـه‌ی شـگـگـه‌کانیان کوشت. قه‌دهم خـر و " ۱۷ " له سەرکرده‌کانی شـگـگـه‌شیان ناردن بـ تاران، لـ دواى گـگـک هـر (۱۷) سەرکرده‌کـیان له سـداره دا. هـندـکـدهـن نامـه‌ردانه پرچی قه‌دهم خـریشیان به‌ست به کلکی هـسترـکی چه‌مووشه‌وه، رایکرد و قـدم خـری اکـشا. هـموو گیانی شکا و خوـنـی لـ ده‌چـاـیه‌وه. ئینجا خستیانە زیندانی تارانـو. رـژانـ ئەشـکـنجـی جـستـیی و دـروونیان دـدا. به‌ام قـدم خـر زـر ئازا و خـاگـربوو. داوای لـبووردن و به‌زه‌یی لـ نه‌کردن. لـ بـندیخانـدا، نه‌خـش کـوت و له ماوه‌یه‌کی زـر که‌مدا، ئەم شـه‌ژنـ شـگـگـر سەرکرده‌یه‌مان، له زیندانی تاراندا، به سـه‌رـبه‌ری و بـ مـردی لـ سا‌ی (۱۹۲۹) ز کـچی دوا‌ی کرد. شانازی و سه‌روه‌ری و شکـداری بـ کورد و کوردستان و نه‌مریشی بـ خـی تـمارکرد. تـرمـکـشیان لـ گـگـستانی شاری (کـربـلا) نـاشت. تا ئەمـمـ هیچ زانیاریـک لـ بارـی شوـنـی مـزارکـیـو نـازانین.

شـگـگـه‌کی قه‌دهم خـر (۳) سا‌ی خایاند. لـو ماوـ کورتـدا، چـندین داستانی قارمانـتیان تـمارکرد. شکسته‌نـانی

شـشـشـکـی قـدـم خـر بـ ئـم هـکارانـ دـگـگـتـوـ:

۱- نابـرانـری هـز و چـک. چـکـکانـی شـشـگـران کـن و ساکار بوون. بـمـ سوپای ئـران قـورستـرین چـکـکی مـدـمـرزمی ئـو سـردـمـیان لـ دژی شـشـگـگـان بـکاردـهـنا. ژمارـی سـربازـکانـیشـان سـد بـ قـی ژمارـی شـشـگـگـان دـبوون.

۲- دووبـرـکی و ناکـکی کـوتـنـوان شـشـگـگـکانـو. بـشـک لـ فـرمانـدـکان و لـ شـشـگـگـکان هـخـتـان و بـوایـان بـ بـیاری لـبووردنی گشتی و بـبـنی درـی رـزا شا کرد. بـ چـکـکانـیانـو خـیان رادـستی سوپای ئـران کرد. ناپاکـیان کرد و هـموو نهـنـیـکانـی شـشـکـیـان دا بـ دوژمن دا.

۳- کـمـبوونـوی چـک و تـقـمـنی و ئازووق و کـرـستی پـویستی شـشـگـگـان.

۴- پشت تـکـردنی سـرـک هـزـکانـی کورد لـ دـفـرـکـدا، لـ شـشـکـی قـدـم خـر.

بـ داخـو، تا ئـستا زانیاری زـر که مه دهـرـهـی ئـم کـبـ ژنـ شـشـگـگـمان هـی. دـبـوایـ مـژوونووسانی کوردمان لـ پـرتووکـکـدا، بـ وردی و تـسـلی باسیان لـ ژیاننام و لـ شـشـکـی قـدم خـر بـکـرای. دـبـوایـ هـونـرمـندانـی دـرهـنـری کوردمان، ژیاننام و شـشـکـی قـدم خـریان بـرز رابـگـرتـایـ و بیان کردایـ بـ بابـتی فیلمـکی سینـمایـی دیکـمـنتـاری، یان بـ زنجیر لـ درامایـکی تـلـفـزیـنی. پـشـنـیاری ئـوـش دـکـم، کـ پـیکـرتـاشـکی بـ توانای کوردمان، بـ هاوکاری لـگـگـشارـوانی شارـکی باشووری کوردستان، لـ گـگـپـانـکی گونـجاودا، بـ بـرزراگرتنی یادی قـدـم خـری شـشـگـگـ و سـرـکرد، پـیکـرـکی شایستی بـ دروست بـکن.

چـیرـکی قارـمانـتی قـدـمـخـر، بوو بـ بـشـک لـ کـلـپـووری نـتـوـیـمان، کـ شـوـانی ساردی زستان، دایکان و داپیر کورد فـیـلیـکان بـ مندایـکانـیان دـیـگـنـو. تا ساـمانـی پـنـجـاکـانـیش، وـنـی قـدم خـر لـ زـربـی ژوورـکانـی مـاـ برا کورد فـیـلیـکانـمان لـ بـغـدا هـوـاسـرا بوو.

بـ دـیان شیعری ستایش و گـرـانـیش بـسـر جوانی و شـشـگـگـی و قارـمانـتی قـدـم خـردا هـدـراون کـ تا ئـمـش فـیـلیـکان بـ خـشـیـو و گو لـو گـرـانـیانـی دـگـرن. دـنـگـشـشـکانـیشـان بـ ئاواز و دـیان نـوـسـری ناسراوی کوردمان دکتـر (زوهیر عـبدولـمـلـیک) دـتـ: "لـ ساـمانـی حـفتـاکـانی سـدـی

را بـردودا، شـریتـکی تـمارکراوم دـستکـوت، کـ گـرانـییـکی بـ
بـرزـاگرتنی یادی شـگـی فـیلی قـدم خـری لـسـر تـماکراو، کـ
گـرانـییـکی ناوچـی (بابی) یـ کـ دـکـوتـ لوـستانی ئـوپـی
باشووری رـژـهـاتی کوردستان" ئـمـش دـقی وشـکانی
گـرانـییـکی، کـ نووسـر زوهیر عـبدولمـلیک لـ دیالـکتی
فـیلیـو وـرگـاو بـ سـر زمانی عـرـبی. منیش لـ زمانی
عـرـبیـو وـرمگـایـ سـر زمانی کوردی:

لـسـر لووتـکـ چـیاکانـو
قـدـمخـر هـاتـ خـوارو
سوور لـسـر جـنگ و شـ
لـ لـیـکانی پشتـنـ ئاوریشمیـکـیدا
دـمانچـیـکی پـ لـ فیشـک هـی
قـدم خـر، ئـی کـوش قـدیفـی و
قـر خـنـنـی

جوانی بـدـرت سـامی کردووم
چـکـکی دـستیشـت گـ لـ پـرشم بـردـات
دوژمنـکانـت لـ گـپـانی جـنگـدا هـدـن
ئـوانـی بـشمـنـو بـشیان نـگـتی و دـانـ
خانمـکـم، دـست بـ شـکردن بـکـ
کـژاوـیـکت لـ رـحانـ بـ دروست دـکـم
تا لـ تینی گـرمی خـر
چاوـ جوانـکانـت بـارـزـت

(*) تا رادیـک سوودم لـم سـرچاوانـ وـرگرتوو:
۱- من تراث النساء.. قدم خیر الکوردیة. بقلم: الدكتور
زهیر عبدالملک.

المنشور في موقع کلکامش في: ۲۳ / سبتمبر / ۲۰۱۰
۲- لـ ئافرـتـ ناودارـکانی کورد.. قـدم خـر.
نووسینی: رـزا شوان - سایی بـاوکردنـوی لـ سایتـکاندا:
۲۰۱۰

۳- ثورة الاميرة الفيلية قدم خیر - بقلم الکاتب: شهاب
القرـلوسی.

المنشور في العدد (۱۵۳) - جريدة الاتحاد: ۱۴ / ئوکتوبر / ۲۰۲۱

۴- هـیـ بـرزـ فـی زاگرـس.. قـدم خـر - سایتی (ژنها)
نووسـر: ت . پ.

٥- نضال المرأة الكردية وإستقلال الوطن الكردستاني.
بقلم: علاء ياركة ملك الماسبي - موقع: كلكامش. تاريخ النشر: ٢٦/يناير/٢٠١٠

٦- ئافرێتی شێشگێی کورد (قەدەم خەری) ی فێلی.
نووسینی : کەیم شارێزا
ناوەندی رێوەبەری کورد لێ دەرێو - دوا نوێکردنەوەی لێ: ١١/٦/٢٠٢١

٧- أعلام الكورد - الامير قدم خير. بقلم: غالب علي.
موقع : كلكامش - تاريخ النشر: ٦/ سبتمبر/ ٢٠١٠
رێزا شوان
سوید: ٢٠٢١